

Ὁ κ. Κωνστ. Τριανταφυλλόπουλος παρουσιάζει τὸ ἔργον τοῦ δικηγόρου κ. Ι. Βισβίτζη «Ἡ πολιτικὴ δικαιοσύνη κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν» καὶ λέγει τὰ ἑξῆς:

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ παρουσιάσω εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τὸ πρόσφατον ἔργον τοῦ κ. Ἰακώβου Τ. Βισβίτζη «Ἡ πολιτικὴ δικαιοσύνη κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν μέχρι τοῦ Καποδιστριαίου, μετ' ἀνεκδότων ἐγγράφων», Ἀθῆναι 1941, σ. 15' + 560.

Πρόκειται περὶ ἔργου, ἐν ᾧ διὰ πρώτην φορὰν ἐκτίθεται συστηματικῶς ἡ ἱστορία τῆς πολιτικῆς δικαιοσύνης κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Ἐπαναστάσεως ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὀλίγων ἕως τώρα γνωστῶν πηγῶν, ἀλλὰ κυρίως ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως νῦν τὸ πρῶτον ἐν παραρτήματι ἐκδιδομένων ἐγγράφων, 767 τὸν ἀριθμὸν, ἅτινα ἐξέλεξεν ἐκ τῶν δεκάδων χιλιάδων τῶν ἀποκειμένων εἰς τὰ Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους καὶ τινὰ ἄλλα ἰδρύματα, Μπενάκειον Μουσεῖον, Βιβλιοθήκην Βουλῆς καὶ Ἱστορικὴν καὶ Ἐθνολογικὴν Ἐταιρείαν.

Μετὰ τὴν ἐκθεσιν τῆς λειτουργίας τῆς δικαιοσύνης κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς Ἐπαναστάσεως παρακολουθεῖ ὁ συγγραφεὺς τὴν περαιτέρω ἐξέλιξιν κατὰ τὴν εἰς τρεῖς περιόδους διαίρεσιν τῆς Προσωρινῆς Διοικήσεως, τὴν ὑπ' αὐτῆς ταύτης γενομένην. Αἱ περίοδοι αὗται ἀντιστοιχοῦσιν πρὸς τὰς τρεῖς περιόδους τοῦ Βουλευτικοῦ, ὅπως ἐλειτούργησε τοῦτο κατὰ τὸ πολίτευμα τῆς Ἐπιδαύρου (α' περίοδος), κατὰ τὸ πολίτευμα τοῦ Ἀστρους (β' περίοδος), καὶ κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1824 μεταρρυθμίσιν (γ' περίοδος). Ἐπακολουθεῖ ἡ ἐξέτασις τοῦ θέματος πρῶτον κατὰ τὴν περίοδον τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἑλλάδος, καὶ δεύτερον κατὰ τὴν περίοδον τῆς Ἀντικυβερνητικῆς Ἐπιτροπῆς, μεθ' ἧς ἐκτίθενται ἰδιαίτερος εἰς τέσσαρα κεφάλαια, ἀναφερόμενα εἰς ὅλας τὰς περιόδους, τὰ περὶ πληρεξουσίων, ἀποδεικτικῶν μέσων, ἐιδικῶν τινῶν διαδικασιῶν, ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως καὶ συντηρητικῶν μέτρων.

Αἱ διατάξεις τῶν δύο πρώτων Συνταγμάτων περὶ ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης ἐξετάζονται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἐν συνδυασμῶ, ὡς εἰκόσ, πρὸς τὰς ἄλλας δύο ἐξουσίας, ὅπως θὰ ἐλέγομεν σήμερον, πρὸς τὸ Βουλευτικὸν καὶ Ἐκτελεστικόν, ὧν ὅμως ἡ σχέσις πρὸς τε ἄλληλα καὶ πρὸς τὸ Δικανικὸν οὔτε ταυτίζονται πρὸς τὴν νῦν διάκρισιν οὔτε εἶχαν ἐρευνηθῆ ἕως τοῦδε ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς τῶν συνταγματικῶν διατάξεων.

Θεωρητικῶς τὰ συντάγματα καθιέρωναν τὴν ἀρχὴν τῆς διακρίσεως τῶν ἐξουσιῶν, ἀλλὰ δικαστήρια δὲν κατωρθώθη νὰ ἰδρυθῶν, παρ' ὅλους τοὺς ἐκδοθέντας ὀργανικοὺς νόμους, πλὴν τριῶν βραχυβίων ἐπαρχικῶν κριτηρίων, τῆς Τριπολιτσᾶς, Σαλαμῖνος καὶ Ἀθηνῶν, ἐξ ὧν μόνον τοῦ πρώτου σώζονται δύο ἀποφάσεις ἔτους 1823, ὧν ἡ πρώτη ἐπὶ ἀγωγῆς ἱατροῦ δι' ἀμοιβήν, ἔξοδα κινήσεως καὶ φάρμακα. Ἐπειδὴ δὲ ἤδη τὸ πρῶτον Σύνταγμα περιεῖχεν, ὡς προσωρινὴν προφανῶς λύσιν,

τὴν διάταξιν ὅτι «τὸ Βουλευτικὸν σῶμα δέχεται περὶ παντοίων ὑποθέσεων ἀγωγὰς (ἀναφορὰς, διορθῶναι τὸ δεύτερον Σύνταγμα ὡς ἐλέγοντο ὑπὸ τῶν διαδίκων, κατὰ τὸν συγγραφέα, καὶ αἱ ἀγωγαί) καὶ σκέπτεται περὶ αὐτῶν», ὡς δὲ προστίθεται εἰς τὸ δεύτερον Σύνταγμα, «καὶ διευθύνει ὅπου ἐκάστη ἀνήκει», ἤρχισαν ἐνωρὶς «τὸ Βουλευτικόν, τὸ Ἐκτελεστικόν, τὰ Μινιστέρια τοῦ Δικαίου καὶ Θρησκείας καὶ ἄλλα Μινιστέρια κατακλυζόμενα ὑπὸ σωρείας ἀναφορῶν περὶ ἰδιωτικῶν διαφορῶν, ὑποβαλλομένων οὐχὶ βάσει τῆς ἀρμοδιότητος ἐκάστου τούτων, ἀλλ' ἀναλόγως τῆς προτιμῆσεως τοῦ ἀναφορογράφου ἢ τοῦ ἀναφερομένου» (σ. 30).

Ὁ συγγραφεὺς παρακολουθεῖ ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐγγράφων τὴν τύχην τῶν ἀναφορῶν τούτων, αἵτινες, ἐφ' ὅσον ζητεῖται δικαστικὴ ἀπόφασις, παρεπέμποντο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρὸς κρίσιν εἰς ἐπάρχους, δημογέροντας, συντεχνίας, ἀλλ' ἰδίᾳ εἰς Δικαστικὰς Ἐπιτροπὰς ἐπὶ τούτῳ ἐκάστοτε ὀριζομένας. Ἄλλος τρόπος συνήθους λύσεως τῶν διαφορῶν εἶναι ἡ διαιτησία, καταρτιζομένη τῇ προτροπῇ τῶν ἀρχῶν, ἀπαντῶσα συχνότερον ἀπὸ τοῦ 1827, ὅτε δημοσιευθέντος τοῦ νέου πολιτικοῦ Συντάγματος ἀπηγορεύετο ἡ σύστασις Δικαστικῶν Ἐπιτροπῶν καὶ Ἐκτάκτων Δικαστηρίων.

Εὐνόητον εἶναι ὅτι, ἐπειδὴ πλείονα Ἐπιτροπεὶα ἐδέχοντο ἀγωγὰς, ἐπικρατεῖ σύγκυσις καὶ ἕξις μεταξὺ τῶν ὑπουργῶν ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐν πολλοῖς ἀκαθόριστον ἀρμοδιότητα. Εἷς τινα τοιαύτην σύγκρουσιν τὸ φύσει ἀρμόδιον Ἐπιτροπεῖον τῆς Δικαιοσύνης ἐπὶ τῆς ὑπουργείας Ἰ. Θεοτόκη παραπονεῖται πρὸς τὸ Ἐκτελεστικὸν ὅτι «κινδυνεύει νὰ κατασταθῇ σχεδὸν ἀργόν, ἐπειδὴ τὸ Ἐπιτροπεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ τῆς Ἀστυνομίας οἰκειοποιῶνται πάσας τὰς παρεπιπτούσας Δικανικὰς διαφορὰς».

Ὅσαν ἀφορᾷ τὸ ἐφαρμοζόμενον δίκαιον, σπουδαῖον πόρισμα ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἔθιμα προκύπτει ἐκ τῶν δημοσιευομένων ἐγγράφων. Ἀναχωρῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ὅτι διὰ τῆς ἐπαναστάσεως ἐσκοπεῖτο ἡ ἀποκατάστασις τοῦ Ἐθνικοῦ κατὰ τρόπον ἐνιαῖον καὶ μὴ ἐνθυμίζοντα τὰς πρώην ἐπὶ τῆς δουλείας συνηθείας, καὶ ἔχων ὑπ' ὄψιν μου τὴν μόνην ἕως τώρα γνωστὴν ἐπίσημον ἀντίληψιν περὶ ἐθίμων, γνωμοδότησιν δηλαδὴ τοῦ Βουλευτικοῦ πρὸς τὸ Κριτήριον Σαλαμῖνος, ἐξέφρασα τὴν γνώμην ἄλλοτε ὅτι τὰ ἔθιμα, περὶ ὧν ἄλλως ὡς πηγῶν τοῦ δικαίου ἐσιώπων τὰ Συντάγματα, δὲν ἐτύγχανον μέχρι τοῦ Καποδίστρια ἐφαρμογῆς κατὰ τὴν λύσιν τῶν διαφορῶν. Ἄλλ' ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Βισβίτση δημοσιευομένων ἐγγράφων συνάγεται νῦν τὸ ἀντίθετον, ὡς δὲ ὀρθῶς κατὰ τὴν γνώμην μου διαγινώσκει ὁ συγγραφεὺς σ. 111 ἐπ., μόνον τοπικὰ δίκαια περιεχόμενα ἰδίᾳ εἰς νησιωτικὰς «θεσμοθεσίας» δὲν ἤθελε νὰ ἀναγνωρίσῃ ἢ Διοίκησις.

«Ἡ Ἑλλάς, λέγει ὁ ὑπουργὸς Ἰω. Θεοτόκης, ἐνωμένη εἰς ἓν διὰ τοῦ πολιτικοῦ

της χάριτος, δὲν ὑποφέρει ποτὲ νὰ διοικῆται ἀπὸ μερικοὺς νόμους (ἐνταῦθα τὰ θέσμια Μυκόνου, ἐπέχοντα «σχεδὸν τόπον νόμου»), ἀλλ' ἀνάγκη πᾶσα νὰ εἶναι κοινὸς ὁ χάριτης οὗτος εἰς ὅλους τοὺς πολίτας, ἵνα δυνηθῇ οὕτω νὰ κατορθώσῃ τὸ σκοπούμενον· τοὔτέστιν οὐ μόνον τὴν πολιτικὴν ἔνωσην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἠθικὴν καὶ ἀδελφικὴν κοινωνίαν, τὴν ἀσφάλειαν καὶ ἐντελῆ εὐδαιμονίαν τοῦ πολίτου».

Δὲν ἐδόθη ἕκτοτε ἀπὸ Ὑπουργὸν Δικαιοσύνης ἀδρότερος χαρακτηρισμὸς εἰς τὴν ἀποστολὴν *ἐναίαις* νομοθεσίας.

Ἐκ τῶν πολυπληθῶν ἐγγράφων τοῦ ἐπὶ μακρὸν διατελέσαντος Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης Ἰωάννου Θεοτόκη (13 Ἰουλίου 1824 μέχρι τῆς φυλακίσεώς του 7 Αὐγούστου 1825, σ. 97 σημ. 1) πληροφοροῦμεθα ἕξ ἄλλου τὰς δυσχερεῖας πρὸς ἀνεύρεσιν κειμένων τοῦ βυζαντινοῦ δικαίου, ἕξ ὧν μόνον τὸ Πρόχειρον Ἀρμενοπούλου-Σπανοῦ ὑπῆρχεν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἦτο, ὡς καὶ πρὶν, εἰς γενικὴν χρῆσιν.

Ἐνα μῆνα μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Ὑπουργείου ζητεῖ δι' ἀνεκδότου εἰσέτι ἐγγράφου τοῦ ὁ Θεοτόκης ἐμμέσως ἀπὸ τὸν «φιλέλληνα κύριον Ἐδουάρδον Βλάκερ μεσολάβησιν ἐν Ἀγγλίᾳ νὰ στείλουν τὰ ἀναγκαϊότερα συγγράμματα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ Ὑπουργείου τούτου», μετὰ ἕξ δὲ μῆνας ζητεῖ ἀπὸ τὴν Μοῆν τοῦ Μ. Σπηλαίου τὰ Βασιλικά, τὰ ὁποῖα καθ' ἃς εἶχε λάβει πληροφορίας εὐρίσκοντο εἰς τὴν ἐκεῖ βιβλιοθήκην, ἀλλὰ λαμβάνει τὴν ἀπάντησιν ὅτι δὲν ὑπάρχουν.

Τὸν Μάρτιον τοῦ 1825 εὐρίσκεται εἰς ἀμηχανίαν (σ. 141) προκειμένου νὰ ἐκφέρει γνώμην ἐπὶ τῆς ἐξῆς διαφορᾶς ἰσχυρῶν προσώπων (N° 433):

Ἀποθανόντος τοῦ Νικολάου Λόντου ἀκλήρου, ἡ χήρα αὐτοῦ διὰ τοῦ Ἀνδρέα Καλαμογδάρη ἀπαιτεῖ ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ Λόντου τὸ τρίτον ὡς κληρονομικὸν μερίδιον ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός της, χωρὶς ν' ἀναφέρῃ καὶ νόμον στηρίζοντα τὴν ἀξίωσιν ταύτην. Ὁ Θεοτόκης ἐρευνῶν τὸν Σπανὸν εὐρίσκει τὴν κατομασφρασμένην περὶ τοῦ λεγομένου ἀβιωτικίου διάταξιν τῆς νεαρᾶς Ἀθανασίου, ἧς ὁμοῦς τὴν ἐφαρμογὴν ἀποκρούει «τόσον μᾶλλον ὅσον καὶ ὁ αἰὼν ἐκεῖνος ἦτο ἀνομοιότατος μὲ τὸν παρόντα», προσθέτει δὲ ὅτι τοὺς ἰσχύοντας «Νόμους τῶν ἡμετέρων Αὐτοκρατόρων καὶ λοιπὰ τὸ Ὑπουργεῖον μὲ ὅλας τὰς ἀκριβεῖς ἐξιχνιάσεις δὲν ἠμπόρεσε νὰ τοὺς ἐπιτύχῃ ἀκόμη, ὅθεν καὶ διαφορετικὰ ἂν διορίζουν ἀγνοεῖ». Τὸ Ἐκτελεστικόν, πρὸς ὃ παρεπονέθη ὁ Καλαμογδάρης, ἀπαντᾷ πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον ἀορίστως ὅτι «οἱ Νόμοι παραδεχθέντες ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴν τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσιν ἀπαιτοῦσιν ἐνέργειαν καὶ ὄχι παρατήρησιν του (τοῦ Ὑπουργείου) εἰς τὸ νὰ εὔρῃ τὸν καταλληλότερον εἰς τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν Νόμον διαλαμβανόμενον εἰς τὰ Κεφάλαια τῶν Τίτλων τοῦ Ἀρμενοπούλου, διότι ὁ ἐκτιθέμενος ἀνάγεται εἰς ἄλλην ὑπόθεσιν καὶ ὄχι εἰς τὴν παροῦσαν» (N° 481).

Ὅπωςδῆποτε ὁ Θεοτόκης εἶχε, νομίζω, δίκαιον, ἀποκρούων τὴν ἀγωγὴν.

Διότι κατά τὸ ἀπὸ τοῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ ἰσχυρὸν γραπτὸν δίκαιον, τὸ περιλαμβανόμενον καὶ εἰς τὸν Ἀρμενόπουλον-Σπανόν, καταργηθέντος τοῦ νομίμου ἐξ ἀπαιδίας κάσσου, ἢ ἐπιζῶσα σύζυγος, πὸν εἶχε μείνει στεῖρα, πλὴν τῆς προικὸς καὶ προγαμιαίας δωρεᾶς, οὐδὲν ἄλλο λαμβάνει, ἔθιμον δ' ἐκτεταμένον τῶν χρόνων τούτων ἀναγνωρίζει εἰς αὐτὴν κληρονομικὸν δικαίωμα μόνον εἰς τὸ κρεβατοστρῶσι, περιλαμβάνον κατὰ τινὰς ἀποφάσεις ἔστιν ὅτε καὶ ἀνωτέρας ἀξίας ἀντικείμενα. Περὶ τῶν συνεπειῶν τούτων ὁμιλεῖ παρακάτω ὁ Θεοτόκης χαρακτηρίζων τὸ κρεβατοστρῶσι ὡς «ροῦχα καὶ λοιπά», ὁμοίως δὲ εἶχεν ἀποφανθῆ τῷ 1824 ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Ὀρησεκείας Ἰωσήφ τοῦ Ἀνδρούσης ὁ Γ. Γραμματεὺς Δανυὴλ Γεωργόπουλος, ἐνῶ αὐτὸς οὗτος ὁ Ἀνδρούσης ἐν ἔτει 1823 ἐπὶ ὁμοίας διαφορᾶς εἶχε διατάξει «τριμοιρίαν», ἀλλὰ τοῦτο τὸ ἔκαμεν οὐχὶ κατὰ τὴν γνωστὴν διάταξιν τῆς νεαρᾶς Ἀθανασίου, προϋποθέτουσαν, ὡς ὀρθῶς ἐξηγεῖ εἰς ἄλλην ἀπόφασίν του, ὑπαρξίν τέκνου καὶ ἀποβίωσιν αὐτοῦ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐτέρου τῶν γονέων, ἀλλ' ἀπλῶς κατ' οἰκονομίαν, ἐπειδὴ, ὡς λέγει, ὁ ἀποθανὼν ἀνὴρ «συνέζησε τόσους χρόνους μετ' αὐτῆς».

Ἡ ὑπόθεσις Λόντου εἶχε καταντήσει, φαίνεται, μέγα ζήτημα, διότι εὐθὺς τὴν ἐπομένην τῆς γνωματεύσεώς του γράφει ὁ Θεοτόκης πρὸς τὸ Ἐκτελεστικὸν παρακαλῶν νὰ προμηθεύσῃ ἢ ἐν Λονδίῳ χάριν μοῦ δανείου διατρίβουσα Ἐπιτροπὴ «Νομικὰ βιβλία, ὅχι μόνον τὰ Βασιλικὰ τῶν ἡμετέρων αὐτοκρατόρων, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἄλλα διαφόρων ἔθνῶν εἰς γαλλικὰς καὶ ἰταλικὰς διαλέκτους, διὰ νὰ ἠμπορέσουν νὰ λάβωσι κανὲν φῶς τὰ δικαστήρια τῆς Ἐπικρατείας».

Τέλος κατὰ τὴν περίοδον τῆς Ἀντικυβερνητικῆς Ἐπιτροπῆς, τέλη τοῦ 1827, εὑρηται κατέχων εἰς παράκαταθήκην ὁ πρῶν γεν. γραμματεὺς Ἀγαθόνικος Μιλτιάδης «τὸ βιβλίον Βασιλικὰ ἐπιγεγραμμένον», ἄδηλον εἰς τίνα ἀνῆκον, ὅπερ καὶ ζητεῖ νὰ ἐπιτάξῃ ὁ ἐπὶ τοῦ Δικαίου καὶ τῆς Παιδείας γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας Μιχαὴλ Σοῦτσος.

Πρόκειται προφανῶς περὶ τῆς ἐν Παρισίοις ἐν ἔτει 1687 γενομένης ὑπὸ τοῦ Fabrot ἐπτατόμου ἐκδόσεως τῶν Βασιλικῶν, ἅτινα καὶ χρησιμοποιοῦνται ἐνίοτε ἐφεξῆς. Ἀντίτυπον τῶν Βασιλικῶν ἐξ ἄλλου κατέχει ἀκολούθως ὁ Βιάρος Καποδίστριας.

Ὑποθέσεις ἐκδιδάζόμεναι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην εἶναι ὅσαι ἐγεννήθησαν μετὰ τὴν ἑναρξίν τοῦ Ἀγῶνος. Εἰς ἐρώτησιν δὲ τοῦ Ἐπαρχείου Κέας, Θεσμίων καὶ Σερίφου περὶ τοῦ ἀκριβοῦς χρόνου τὸ Ὑπουργεῖον τοῦ Δικαίου ἀπαντᾷ (N° 436):

«Ἡ Ἐποχὴ τῆς ἐγέρσεως τῶν Ἑλλήνων ἄρχεται ἀπὸ τὴν α' ἡν Ἀπριλίου 1821. Ὅσαι ὑποθέσεις συνέβησαν ἀπὸ τὴν Ἰερὰν Ἐκείνην ἀπαρχὴν θέλει ἀποδέ-

χονται, θεωροῦνται, δικάζονται καὶ ἀποφασίζονται κατὰ τὸ Πολίτευμα τοῦ Ἔθνους καὶ κατὰ τοὺς Νόμους του.»

Τοιοῦτοι εἶναι, ὡς γνωστόν, κατὰ τὰ πρῶτα δύο Συντάγματα οἱ Βυζαντινοὶ νόμοι καὶ ὁ Ἐμπορικός κώδιξ τῆς Γαλλίας. Ἄλλ' εἰς τινὰ τῶν δημοσιευομένων ἀποφάσεών του τὸ Ἐμποροδικεῖον Σύρας ὡς δίκαιον ἐπικουρικὸν τοῦ ἐμπορικοῦ κώδικος χρησιμοποιοεῖ τὸν Γαλλικὸν Ἀστικὸν κώδικα.

Ἐπιπλέον περαιτέρω πολλάκις γίνεται χρῆσις καὶ τοῦ Μολδαβικοῦ ἀστικοῦ κώδικος, συνδέεται ἀσφαλῶς πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς του καὶ μέχρι ἐσχάτων ἀκόμη κρατοῦσαν ἀντίληψιν ὅτι οὗτος εἶναι κωδικοποιήσις τοῦ Βυζαντινοῦ δικαίου καὶ εἰδικώτερον τῶν Βασιλικῶν, ὅπερ ἀληθεύει μόνον διὰ μέρος τοῦ οἰκογενειακοῦ καὶ κληρονομικοῦ δικαίου. Λόγω τῆς ἀντιλήψεως ταύτης ἀποφάσεις, σχετικαὶ πρὸς τὰ τμήματα ταῦτα, παραπέμπουν συνήθως εἰς τὸν «ἐν Μολδαβίᾳ Πολιτικὸν Κώδικα τῶν Βασιλικῶν» ἢ καὶ ἀπλῶς εἰς τὸν Κώδικα τῶν νόμων», ἄρθρον τάδε.

Ἄλλὰ τὰ σημεῖα, καθ' ἃ φωτίζεται ἀπλῶς ἀπὸ τὰ δημοσιευόμενα ἔγγραφα ἢ πρώτη δικαστικὴ τάξις τῆς Ἑλλάδος, οὐχ ἦττον δὲ τὸ ζωντανὸν ἑλληνικὸν δίκαιον, δὲν ἔχουν τέλος. Ἡθέλησα μὲ τὰς ὀλίγας αὐτὰς παρατηρήσεις ἀπλῶς νὰ ἐξάρω τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἔργου τοῦ κ. Βισβίτζη, πρὸς ὃν ὀφείλεται εὐγνωμοσύνη διὰ τὴν πολύμοχθον αὐτοῦ ἐργασίαν καὶ τὴν ἐπιτυχή καὶ γόνιμον εἰς πορίσματα σύνθεσιν τοῦ ὕλικου, ὅπερ ἐπεξεργάσθη.

Τὸ βιβλίον μᾶς ἀποκαλύπτει τὴν ἐκ τοῦ μηδενὸς δημιουργίαν εὐνομουμένης πολιτείας, ἐξεγεροθείσης κατὰ τῆς μακροαίωνος ἀδικίας, καὶ τὰς πολλαπλᾶς δυσχερείας, καθ' ὧν εἶχαν νὰ παλαίσουν οἱ πρῶτοι ἐργάται τῆς ἀπονομῆς δικαιοσύνης ἐργαζόμενοι κατὰ τὴν ἐξεταζομένην περίοδον χωρὶς βοηθήματα ἐπὶ τῇ βάσει κατ' εὐθείαν πενιχρῶν νομοθετικῶν πηγῶν, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως δὲ αὐτῆς κριτικῆ ἀνάλυσις τοῦ ὕλικου θὰ ἦτο κατ' ἐξοχὴν ἐνδιαφέρουσα διὰ τὴν πρώτην ἐν Ἑλλάδι ἐπιστημονικὴν νομικὴν κίνησιν.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ

ΟΡΟΛΟΓΙΑ. — Ὁ Ἀριστοτελικὸς ὀρισμὸς τῆς τραγωδίας καὶ ἡ Ἀριστοτελικὴ φυσικὴ φιλοσοφία*, ὑπὸ Μιχαὴλ Στεφανίδου.

Ἐκ τῶν ἐγκυκλίων (ἠθικῶν) πραγματειῶν τοῦ Ἀριστοτέλους ἰδιαζόντως πρωτότυπον ἔχει τὸν χαρακτήρα ἡ *Περὶ ποιητικῆς πραγματείας*, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Ἀριστοτελής δίδει τοὺς ἀληθεῖς κατὰ φύσιν κανόνας τῆς τραγικῆς ποιήσεως, τοὺς ὁποίους

* MICH. STEPHANIDES.—La définition aristotélique de la tragédie et la philosophie naturelle d'Aristote.